

Háborús gondok.

Írta: **Biró Zoltán.**

A találékony emberi elme még nem alkotott olyan szeizmográfot, amelyiknek az érzékenysége és a jelzőképessége csak meg is közelítené a gazdasági életnek ezeket a tulajdonságait.

Kétszeresen áll ez a háborús viszonyok között, mert hiszen ilyenkor a gazdasági életet legtalálóbban a súlyos, lázas beteghez tudjuk hasonlítani.

A békeidők egészséges állapotával szemben annyi eltérés, annyi várt és nem várt nehézség jelentkezik s egész apró hibák olyan káros következményeket vonnak maguk után, hogy az intézkedésekben óvatosságra, előrelátásra, de emellett *gyorsaságra* van szükség, mert a legkisebb hibát is azonnal javító, gyógyító beavatkozásnak kell követnie.

Sajnálattal állapítjuk meg, hogy éppen ez az utolsó, a gyorsaság az, ami háborús igazgatásunkból leginkább hiányzik.

Pedig — amint erre már igen sokszor rámutattunk — a *gyors intézkedés hiánya a legnagyobb baj.*

Az idejében jött intézkedésnek megvan a kellő eredménye még akkor is, ha egy-két kisebb hiba van benne, mert kellő gyorsasággal ezeket a hibákat a végrehajtás során könnyű kiküszöbölni.

Ezzel szemben bármilyen jó legyen is az elkésett intézkedés, az idő túlnő rajta; az elkésve kiadott rendelkezések igen-igen sok esetben több kárt okoznak, mint hasznot és hosszú, keserves idő telik el, amíg a késés következtében előállott gazdasági hibákat ki tudjuk igazítani.

Meg kell vallanunk őszintén, hogy az erdőgazdaság az egész idő alatt, amióta a háború következtében az államhatalom beavatkozik a gazdasági élet rendjébe, állandóan az intézkedések kése delmessége miatt panaszkodik.

Elsőnek állíthatom be a szerfa kérdését, bár a részletek tárgyalásakor ezt fogom későbbre hagyni.

Három éve یدستova annak, hogy megjelent a rendelet, amelyik az erdőgazdaság *közszükségleti cikket* alkotó termékeire állandósította az 1939. évi augusztus hó 26-án fennállott árakat.

Egyesületünk 3 napon belül felfedte a rendezés alapvető hiányosságait.

Rámutattunk elsősorban arra, hogy még eddig senki sem állapította meg az erdőgazdaság termékei közül melyek „közszükségleti cikkek“

Senki se szabta meg, melyik hatóság jogosult ebben a kérdésben dönteni; maga a rendelet pedig nem ad tájékoztatást arról, kinek az engedélyével lehet az augusztus 26-i árakat túllépni, ha ezt a gazdasági szükség megokolja.

A rendelet ugyanis megadja erre a jogot az árkormánybiztosnak, de csak az ipari termékekre vonatkozólag. Az erdőgazdaság termékeit pedig ipari termékeknek minősíteni nem lehet.

Rámutatunk arra is, hogy augusztus 26-i árat az erdőgazdaság legtöbb szerfatermékére vonatkoztatva nem lehet megállapítani. Hiszen abban az időben a termelt készleteket az erdőgazdaság kivétel nélkül eladta, teljes egészében leszállította, sőt annak jórészét a vásárlók már fel is dolgozták és értékesítették.

A kötlevelekben foglalt árak az augusztus 26-i határidőt megelőzőleg 6—10 hónappal fennállott viszonyok alapján alakultak ki, tehát nem szolgálhattak alapul olyan eladásokhoz, amelyeknek a tárgyát kivétel nélkül hónapokkal a megállapított időpont után kellett kitermelni és előállítani.

De nem voltunk és nem vagyunk jobb helyzetben a tűzifa tekintetében sem.

Három háborús esztendő minden nehézsége után a vezető választék, a bükk-tűzifa értéke, illetőleg eladási ára ma budapesti paritásban számítva nem egészen 5%-kal magasabb, mint amennyi a háborút közvetlenül megelőzően volt.

Ez az ármegállapítás is a folytatott előzetes tárgyalások után másfél hónappal született meg olyan időben, amikor helyes kereskedelempolitikával már a szükségletek jelentős részét le kellett volna szállítani.

Több mint egy év múlt el a legutolsó ármegállapítás óta és hogy ez az esztendő nem tellett el nyomtalanul a gazdálkodási életben sem, csak egy bizonyítékra hivatkozhatunk: még az annyira szűkmarkú államkincstár is felemelte az alkalmazottak javadalmazását ez alatt az idő alatt újabb 15%-kal és kötelezőleg mondotta ki ezt a magánvállalatokra is.

Arra nem akarunk utalni, hogy ez alatt az ötnegyed év alatt (hisz az utolsó árszabályozás 1941. június 10-én történt) milyen változások állottak be a közterhekben a forgalmiadótól kezdve végig az egész vonalon, az elsőrendű élelmi cikkek áraiban, az ipari cikkek áraiban, de arra igen is rá kell mutatnunk, hogy ezek a drágulások a munka- és fuvarbérekben az ötnegyed év alatt 50—200⁰/₁₀₀-os áremelkedésekre vezettek.

Ezek az áremelkedések pedig a tűzifát annál erősebben nyomják, mert hiszen közismert dolog, hogy a vasúti állomásra kiszállított tűzifa kerükltségének kb. 70%-a munkadíj és fuvarbér, további 20%-a pedig közteher.

Azt sem mondhatjuk, hogy az intéző köröknek nem volna tudomásuk ezekről a jelentős változásokról.

Hiszen a kormányzat a forgalmiadó-váltásig felemelése alkalmával megadta a jogot arra, hogy a többletet a régebbi kötések után is felszámíthassák; az ipari vállalatoknak pedig jogukban

állott az akár kormányzati intézkedésekből folyó, akár a nyersanyagok beszerzési költségeinek emelkedéséből származó költség-többleteket egyszerűen felszámítani azzal a kötelezettséggel, hogy az erre vonatkozó árszámítást utólag kellett az árkormánybiztosnak bemutatniok.

Ezzel szemben változatlanul állott több mint ötnegyed éven át a tűzifa ára, sőt az intézkedésnek egy része még éles vitákra is adhatott alkalmat.

Nem célunk az, hogy itt számadatokkal részletezve mutassuk ki, mennyivel emelkedtek a termelés költségei a múlt év júniusa óta.

Egyesületünk és a fakereskedők egyesülete részletes beadványban mutattak rá ezekre a különözetekre a legilletékesebb tényezők előtt.

Magunk az egyesület részéről mindig azt az elvet vallottuk, hogy termelni kötelesség s megállapíthatjuk azt, hogy ennek a kötelezettségének mind az erdőgazdaság, mind a vállalati termelés is eleget tett.

Eleget tett annak ellenére, hogy már a termelésben s egyéb munkálatokban (erdősítés, épület- és útfenntartás, közlekedési eszközök fenntartása stb.) olyan költségek állottak elő, amelyek egyáltalában nincsenek arányban a ma érvényes tűzifaárakkal.

Készlet tehát van, de ennek legnagyobb része az erdőn tárol s a nehezebb munka, a kiszállítás most lenne esedékes.

Azok a követelések, amiket különösen a fuvarosok a hatóság részéről megállapított munkabérekkel szemben vagy néhol ezek alapján támasztanak, olyan magasak, hogy alig egy-két üzem tud a most megállapított árakon jövedelemmel dolgozni.

Pedig a munkának ez első rugója mindig a kereset volt és az is lesz s ráfizetéssel sem az őstermelő, sem a vállalati termelés boldogulni és dolgozni nem tud.

Készséggel elismerjük, hogy a munka- és fuvarberek terén előállott követelések majdnem kivétel nélkül túlzottak; de ezt az állítást csak akkor lehet komolyan bizonyítani, ha megvan a lehetőség arra, hogy az élelmiszert, a takarmányt és a fuvarozáshoz szükséges ipari termékeket (kerékpánt, patkó, szerszámalkatrészek stb.) a megállapított hatósági legmagasabb áron akadálytalanul be lehetne szerezni az okvetlenül szükséges mértékben.

Ez az az akadály, amelynek az elhárítását évek óta hiába kértük; megszüntetése nélkül a munka- és fuvarberek kötelező megállapításáról eredményesen beszélni nem lehet.

Évek óta hangsúlyozzuk, hogy csak akkor lehet joggal és eredménnyel kötelezően megállapítani a munka- vagy fuvarbért, ha ennek ellenében feltétlenül biztosítani tudjuk a munkásnak

vagy fuvarosnak a maga és állatai részére nélkülözhetetlen szükségleteket.

Ha ezeknek a kiszolgáltatását kapcsolatba hozzuk a dolgozni-akarással, a munkateljesítménnyel, akkor a bérszabályozás eredményes lesz és nem vezet áremelkedéshez. Ellenkező esetben csak csődhöz vezethet, pedig ez az, amit minden áron el kell kerülnünk.

Minden reménységünk megvan arra, hogy a kormányzat belátja okfejtésünk helyességét és nem tér ki az érdekeltség egyöntetű kérése elől a tűzifaárak újabb szabályozását illetően.

*

Szeretnénk azonban röviden a szerfaválasztékok árának legutóbb megjelent szabályozásával is foglalkozni.

Bár véleményünk szerint a felsorolt választékok számottevő része nem közszükségleti cikk s így az árszabályozás nem is okvetlenül szükséges, mégis nagy általánosságban szívesebben látjuk azt, ha az árszabályozás vagy intézkedés kicsit többet ölel fel a szükségesnél, mint hogyha a bizonytalanság öli a termelőt és kereskedőt egyaránt.

A rendelet területe azonban nemcsak az egyes választékok, de az ügyletkötés tekintetében is messze túlmegy azon a mértéken, amire feltétlenül szükség van és minden részrehajlás nélkül megállapíthatjuk azt, hogy az egész rendeletben *túlzott kereskedővédelem* nyilvánul meg.

Nem merném állítani azt, hogy ez a védelem minden tekintetben javára szolgál majd az embernek.

Így pl. a 10. §. (2) és (3) bekezdéseiben a nagykereskedő részére megállapított s a szokásos mértéket elég messze meghaladó legkisebb jutalékok kétségtelenül arra fogják készíteni a termelők nagy részét, hogy ezeket az árukat fakeszkereskedők kihagyásával értékesítsék.

De egyebekben is (pl. holt-fuvar) a rendelet olyan intézkedéseket tartalmaz, amelyek különösen a kisebb mennyiségű vagy rendkívül sürgős szükségletek fedezését sok esetben vagy megnehezítik vagy egyenesen lehetetlenné teszik.

A mi véleményünk szerint ez a rendszer, amelyik a kereskedők részére is kötött haszonmértéket biztosít, *nem alkalmas megfelelő új kereskedőnemzedék nevelésére.*

Hiszen az új kereskedő elsősorban összeköttetéseket fog keresni azért, hogy az anyag kiutalásához hozzájuthasson, mert így a maga hasznát máris megtalálja éppen úgy, mint a trafikos a dohányárún.

Eltűnik a verseny, de egyúttal a piachoz vagy fogyasztóhoz közel fekvő termelő elveszíti helyzeti előnyét vagy a fogyasztó közvetlen felkereséséből eddig származott hasznát, hacsak külön

telep létesítésével nem áll be maga is a kifejezetten kereskedők sorába.

A mi véleményünk szerint az áru értéke a fogyasztásban, a fogyasztás helyén döntő.

Ha tehát az erdőgazdaság a maga mozgékonyásával és élelmességével elmegy egészen a fogyasztóig, vállalja az evvel járó munkát és kockázatot, nézetünk szerint joga van ugyanahhoz az ártöbbletkez, amit ezért a többletmunkáért a kereskedő felszámítani jogosult.

Ami már most a minősítési feltételeket illeti, itt is van egész sor olyan kikötés, amelyeket — különösen a mai viszonyok között — erősen túlzottaknak kell tartanunk.

Nem akarunk az apró részletekbe belemenni, de a görbület, a csavaros növény stb. körül igen sok olyan túlzott kikötés van, amit ha a vásárló ridegen alkalmaz, teljesen meg fogja akadályozni az üzletkötést, vagy a lebonyolítás során fog majdnem kiegészíthetetlen különbségekre vezetni.

Ugyanezt mondhatjuk a töröngő megokolatlan hangoztatásáról.

Azok a kartársak különösen, akik bujább talajú termőhelyeken dolgoznak, igen jól tudják, hogy szilnek, kórisnek, de a tölgynek is a töröngője a legtöbb esetben erősen súdárlos s a főgyökerek mentén akárhányszor bordaszerűn kiálló pászták szaladnak fel másfél-két méter magasságig is, amivel szemben a második rönkö sokkal hengeresebb, egyenletesebb szövetű, fodrozottságtól mentes.

A gyakorlati életből vett példára tudnék hivatkozni, amikor a töröngőhöz mereven ragaszkodó vásárló később kérve könyörgött, hogy a második rönköket is adjuk át neki, sőt szívesen fizetett azokra még számottevő felárat is.

Meggyőződésünk az, hogy ezeket a hiányokat rövid megbeszélés keretén belül elég könnyen ki lehetne küszöbölni.

Súlyosabb hiánynak tartjuk azt, hogy a készválasztékok (pl. talpfá, szőlőkaró, keréktalp, stb.) megállapított ára — az apadékok és munkabérek figyelembevétele esetén — nincs arányban a nyers rönköárral.

Arra, hogy ez az állításunk a talpfára nézve mennyire fennáll, a MÁV. talpfa-versenyárgyalása már bizonyítékot szolgáltat.

Azt hisszük, hogy a többi félgyártmányra nézve is meg fogja hozni a gyakorlat ugyanezt a tanulságot.

Célszerű lenne azonban ezeket a hiányokat még előbb kiküszöbölni, nehogy a téli termelések során akadályozzák különösen a gyengébb minőségű választékok helyszíni feldolgozását.

Az összes kisebb vagy nagyobb kifogásokkal, valamint a

tüzifa árának a megállapításával kapcsolatban is egy körülményt tartunk szükségesnek újból hangsúlyozni és ez a **sürgősség!**

Termelési és szállítási időszak kezdetén vagyunk s a helyes ármegállapítás és a túlzott beavatkozás kiküszöbölése vezethet csak olyan eredményre, amilyent mindnyájan kívánunk.

*

Kriegssorgen. Von Z. Biró.

Schnelle Entschlüsse, — wenn auch mit kleineren Fehlern behaftet, dienen — besonders in Kriegszeiten — besser dem Wirtschaftsleben, als vollkommene, aber verspätet gefällte Verfügungen. Ohne energischer Festhaltung der Arbeits- und Fuhrlohne ist jede Preisregelung wertlos. Diese Grundsätze werden mit den zeitgemässen Fragen der ungarischen Nutz- und Brennholzversorgung bekräftigt, wobei Verf. auch auf einige Mängel der unlängst erfolgten Preisregelung des harten Nutzholzes hinweist.

*

Soucis de guerre. Par Z. Biró.

L'article est consacré à certaines questions d'actualité du ravitaillement de la Hongrie en bois d'oeuvre et de chauffage, et insiste sur la nécessité que les mesures officielles doivent être prises avant tout avec rapidité.

*

Sorrows in War-Time. By Z. Biró.

Some urgent questions of Hungarian timber and wood supply are discussed and the necessity of quickness in authoritative dispositions underlined.

Néhány szó az új lombszerfa-rendelethez.

Irta: Kovács József.

Mint tavasszal az első fecskét, úgy vártuk mindnyájan! Ha megkésve is, de végre megjelent és eloszlatta azt a bizonytalanságot, amelyben lombszerfatermelésünk vajúdott az egész 1941/42. évi termelési időnyben.

Azt hiszem, nem tévedek, ha azt mondom, hogy úgy nagyvonalakban minden érdekelt körben, tehát az *erdőbirtokosok közt* is éppen úgy, mint a *kereskedői és faipari* társadalomban nagy megnyugvást hozott az új rendelet; mindenesetre nagyobb, mint annak idején a fenyőgömbölyegfa árszabályozása.

Írásom célja nem az, hogy az egész ország fás-társadalma nevében tegyek megállapításokat vagy gyakoroljak bírálatot, mert egyrészt erre nem vagyok hivatott, másrészt pedig, mivel maga a *gyakorlati élet* ezt úgyis megteszi. Inkább csak azért vettem kezembe a tollat, hogy néhány vonással vázoljam egyéni felfogásomat, miután annak idején, a rendelet általános tételeinek kezdeti kidolgozásában nekem is jutott igen szerény szerep.